

wil hier volstaan met een korte aanduiding van de behandelde onderwerpen. Heel grof genomen laten ze zich in drie categorieën indelen. Sommige artikelen gaan over thema's die betrekking hebben op het gehele gebied van de gemeente Brederwiede. Daarin komen de heraldiek, de komst van de reformatie, de turfgraverij, de be woningsgeschiedenis, het werkverschaffingsproject de NV Ontginningsmaatschappij 'Land van Vollenhove' en het verzet tegen de bezetters in de tweede wereldoorlog aan de orde. Dan zijn er opstellen die een compleet overzicht bieden van een specifieke woonkern uit het gebied: Vollenhove, Barnsbeek, het verdwenen veendorp Beulake, de dorpjes Dwarsgracht, Jonen en Belt-Schutsloot. De laatste categorie bevat bijdragen die op een deel van Brederwiede betrekking hebben en een beperkte periode omvatten. Vollenhove staat centraal in de geschiedenis van twee kloosters, twee herbergen, het krijgsverloop in het begin van de tachtigjarige oorlog, een opstand van polderarbeiders in 1825 en van de visserij, die vooral in de negentiende eeuw bloeide. Giethoorn komt apart aan bod in een conflict tussen overheid en kerk over het ontslag van een schoolmeester (omstreeks 1700). Tenslotte is aan de beginjaren van de Bataafse Tijd te Blokzijl een belangwekkend artikel gewijd; belangwekkend omdat eruit blijkt dat de grote meerderheid van de bevolking er prinsgezind bleef en niets moest hebben van de 'Franse nieuwigheden'. Nader onderzoek in deze regio zou wel eens tot de conclusie kunnen leiden dat Noord-West-Overijssel anders gereageerd heeft op de komst van het nieuwe bewind dan de rest van het gewest.

Wie — zoals deze recensent — dit boek achter elkaar doorwerkt, duizelt het door de verscheidenheid en het fragmentarische van de behandelde onderwerpen. De bundel is dan ook meer gericht op een selectieve bestudering. Toch rijst bij mij de vraag of bij zoveel enthousiasme en bij zoveel onmiskenbare kwaliteit de tijd intussen niet rijp is voor de vervaardiging van één samenhangende monografie over de gehele geschiedenis van dit geografisch en historisch zo interessante gebied. Bij wijze van suggestie zou ik aan de IJsselakademie willen voorstellen de bouwstenen van *Uit de geschiedenis van Brederwiede* mede te gebruiken voor een nieuwe publikatie met als titel 'De geschiedenis van Brederwiede'.

M. A. M. Franken

B. C. M. Jacobs, *Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629. De bestuursorganisatie van een Brabantse stad* (Dissertatie Tilburg 1986, Brabantse rechtshistorische reeks I; Assen-Maastricht: Van Gorcum, 1986, xxvii + 298 blz., f59,50, ISBN 90 232 2212 1).

Sinds de publikatie, in 1937, van de dissertatie van J. V. Rijpperda Wierdsma over de staatsopbouw van Holland is het begrippenpaar 'politie en justitie' welhaast een staande uitdrukking geworden voor de historicus van de vaderlandse bestuursinstellingen. Mevrouw Jacobs heeft, met een subtiële variatie in de hoofdtitel, een in geografisch opzicht beperkter gebied onder de loupe genomen in de pre-republikeinse periode. Vanzelfsprekend besteedt zij ruime aandacht aan de theorieën over de ontstaanstijd van Den Bosch en over de datering van de, niet in originali overgeleverde, oudste verleningen van het stadsrecht, dat nauw bij het Leuvense aansluit. Het is eigenlijk jammer dat de schrijfster die helder de discussies over het stadsrecht uiteenzet, niet zelf een poging tot uitwerking van Van Uytvens hypothese heeft gewaagd (8).

Op systematische, overzichtelijke manier heeft mevrouw Jacobs de institutionele geschie-

denis van de vierde stad van Brabant uiteengezet. Haar studie is gebaseerd op diepgaand archiefonderzoek en op een brede kennis van de literatuur. Na de 'plaatsing' van de stad in haar rechtelijk, constitutioneel en ruimtelijk kader komen hoofdstuksgewijs de stedelijke gezagsdragers en functionarissen aan bod: schouten, schepenen, gezworenen en raden; ambachtsgilden; burgemeesters; rentmeesters en goede mannen, en de beambten die het uitvoerend apparaat bemanden (20-106). De ontwikkeling van de diverse functies en van de rechtsvoorschriften waarop zij berustten en waardoor de inhoud ervan werd bepaald, wordt duidelijk voor het voetlicht gebracht. Wat ik af en toe miste, is het plaatsen van de Bossche kenmerken in bredere kaders, bijvoorbeeld van het proces van bureaucratisering of 'functionarisatie' (zie Van Caenegem, Lenders, Vries), of het confronteren met vergelijkbare functionarissen elders zoals de stadssecretaris. Een enkele maal aarzelt men schrijfster in haar interpretatie te volgen, zoals in het geval van de gezworenen naast de schepenen. Was dat wel een afzonderlijke groep? De Latijnse tekst spreekt van 'per scabinos vel iuratos' (45), de Nederlandse versie van 'met scepenen oft gezworenen' (geciteerd 32).

Vervolgens komen zaken van justitie en politie aan de orde: schepenbank, hoofdvaart, appel en dergelijke, wetgeving in het algemeen en de bijzondere 'politie' regels omtrent handel en nijverheid, onderwijs, armenzorg, openbare orde (107-165). Het slothoofdstuk is gewijd aan de stedelijke financiën (166-182). Op de rechtsontwikkeling in de praktijk zelf gaat schrijfster nauwelijks in. Al met al is dit een keurige studie over de institutionele ontwikkeling van een niet onbelangrijke stad, welke vergelijkbare studies moge stimuleren. Eén desideratum bleef nog over: het functioneren van de stad als onderdeel van de derde stand in de statenvergadering. Anders gezegd: op welke manier bedreef het stadsbestuur zijn 'buitenlandse politiek'? Het onderwerp wordt een paar maal aangestipt (15, 107); verwezen wordt naar de studie van Wils uit 1953, maar er zou misschien — mede aan de hand van Janssens' artikel in *Standen en Landen* van 1977 — meer systematisch werk van gemaakt kunnen worden.

A. H. Huussen jr.

H. A. Poeze, e.a., *In het land van de overheerser, I, Indonesiërs in Nederland 1600-1950* (Verhandelingen van het Koninklijk Instituut voor taal-, land- en volkenkunde C; Dordrecht: Foris Publications, 1986, ix + 398 blz., f59,50, ISBN 90 6765 201 6); G. Oostindië, E. Maduro, *Idem, II, Antillianen en Surinamers in Nederland 1634/1667-1954* (*Idem; Idem*, xi + 255 blz., f34,50, ISBN 90 6765 202 4).

In deze twee fraai vormgegeven delen wordt nu eens niet geschreven over buiten-Europese gebieden maar over ervaringen van 'Oost'- en 'Westindiërs' in Nederland. Zoals de titel reeds aangeeft, hebben de samenstellers zich beperkt tot een beschrijving van de koloniale periode. Wat betreft de Indonesiërs is derhalve 1950 en wat betreft de Surinamers en Antillianen is 1954 als eindpunt genomen. Toch blijven in beide gevallen nog meer dan drie eeuwen over, waarin, met toenemende regelmaat en in steeds groter aantal, Indonesiërs, Surinamers en Antillianen om redenen van studie, beroep of bezoek in Nederland verbleven.

Gezien de omvang van het tijdvak en de zeldzaamheid van ontboezemingen van de betrokkenen zelf, draagt de beschrijving van de ervaringen van Oost- en Westindiërs in Nederland een vrij algemeen karakter. Over de Indonesiërs is geen archiefonderzoek van enige omvang